

محمد درویش از اعمال محدودیت
برای فعالیت‌هایش در محیط‌زیست می‌گوید

نمی‌گذارند وارد پارک ملی شوم!

محمد وفایی

خبرنگار

با وجود همه کمبودها و بی‌توجهی‌هایی که در ایران به حوزه محیط‌زیست صورت می‌گیرد، فعالان محیط‌زیست همچنان مصمم و امیدوار، مشغول فرهنگ‌سازی و تلاش برای تغییر نگاه مردم نسبت به محیط زندگی‌شان هستند. محمد درویش یکی از این فعالان است؛ درویش متولد ۱۳۴۴، کارشناس مترع و آبخیزداری از دانشگاه تهران و کارشناس ارشد مدیریت محیط‌زیست از دانشگاه آزاد است و به دلیل تلاش‌هایش در عرصه رسانه، چهره شناخته‌شده‌ای در حوزه محیط‌زیست به حساب می‌آید. با او درباره سوابقش صحبت کردیم و البته صحبت‌مان به محدودیت تازه و عجیبی که برایش ایجاد کرده هم رسید.

درویش به طور خاص پژوهشگر حوزه بیابان است و پژوهش برتر سال ۷۸ کشور را با عنوان امکان‌سنجی تهیه نقشه بیابان‌زایی کل کشور انجام داده است. «سال ۷۶ نخستین کتابم را درباره اولویت‌های پژوهشی در استان سیستان و بلوچستان نوشتم و به طور کلی در ده‌ها طرح تحقیقاتی در حوزه محیط‌زیست مشارکت داشتم. به خاطر این سوابق به عنوان مسؤول تدوین برنامه مدیریت ۲۰ ساله بیابان‌های کل کشور انتخاب شدم که این برنامه مورد تقدیر وزیر وقت جهاد کشاورزی قرار گرفت.»

ممنوعیت ورود به مناطق حفاظت‌شده

فعالیت‌های درویش از سال ۹۲ با دعوت معصومه ابتکار رئیس وقت سازمان حفاظت محیط‌زیست ابعاد تازه‌ای می‌یابد. «ایشان از من دعوت کرده بی‌سازمان حفاظت محیط‌زیست بروم و به عنوان مدیر کل آموزش و مشارکت‌های مردمی در آنجا مأمور شدم. چهار سال در آنجا در حوزه فرهنگ‌سازی و حمایت از پوشش‌های مردمی و سازمان‌های مردم‌نهاد کار کردیم. مدارس طبیعت را تشکیل دادیم که به مرور تعداد آن به ۸۰ مدرسه در ۲۹ استان رسید و برای هزاران نفر اشتغال‌زایی ایجاد کرد. از پوشش‌هایی مانند سه‌شنبه‌های بدون خودرو حمایت کردیم که این پوشش در ۲۵۰ شهر ایران گسترش پیدا کرد. توانستیم با راه‌اندازی چند پوشش، حدود سه میلیارد تومان پول جمع کنیم و سه محیط‌بان را از اعدام نجات دهیم.» درویش این روزها در حال اجرای یک پوشش مردمی برای حفاظت از جنگل‌های سردشت است که

نجات محیط‌زیست با وبلاگ

محمد درویش می‌گوید بعد از این فعالیت‌ها به این نتیجه رسیده که مشکل حوزه محیط‌زیست و منابع طبیعی این است که مردم و بسیاری از مسؤولان آن گونه که باید، متوجه اهمیت حفظ منابع طبیعی و محیط‌زیست نیستند. «به همین منظور از سال ۸۰ تصمیم گرفتم به جای این که یک پژوهشگر صرف باشم، وارد فعالیت رسانه‌ای شوم و سعی کنم با زبان ساده و مؤثر یافته‌های خود را برای مردم شرح دهم. اول با نگارش مقاله در مجلات و روزنامه‌ها آغاز کردم و در نهایت با آمدن وبلاگ به ایران، من یکی از نخستین وبلاگ‌ها را با عنوان «مهار بیابان‌زایی» راه‌اندازی کردم و آن قدر مشهور شد که سال ۸۹ در یک مسابقه بین‌المللی به عنوان سومین وبلاگ برتر جهان در حوزه محیط‌زیست انتخاب شد. این وبلاگ روزانه به طور متوسط ۴۵ هزار بازدید داشت و کارهای زیادی در آن انجام دادیم. مثلاً توانستیم با ایجاد پوشش، ده‌ها هکتار زمین را از دست جنگل‌خواران آزاد کنیم. یا سعی کردیم به این نقص قانونی اشاره کنیم که محیط‌بانان اگر در حین انجام وظیفه کشته شوند، شهید به حساب نمی‌آیند و پس از آن با پیگیری‌هایی که انجام شد، مقرر شد که این اتفاق بیفتد.» او معتقد است اگر این وبلاگ را نداشت، نمی‌توانست با عالی‌ترین سطوح قدرت ارتباط برقرار کند. «کار دیگران مخالفت با طرح باغشهر بود که رئیس‌جمهور وقت می‌خواست به هر ایرانی یک‌هکتار زمین بدهد و ما اعتقاد داشتیم اگر این کار انجام شود، نرخ فرسایش خاک در ایران به دو برابر افزایش می‌یابد. سال ۲۰۱۳ هم در اجلاس جهانی رسانه‌ها در بن، وبلاگ من توانست به مقام اول دست پیدا کند و به عنوان برترین وبلاگ محیط‌زیستی جهان انتخاب شد.»

حفاظت محیط‌زیست یعنی پارک‌های ملی و حیات‌وحش شود. این بخشنامه بسیار شگفت‌آور و تاریخی است و رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست نمی‌تواند در زندگی خصوصی کارکنانش دخالت کند. یک محیط‌بان دوست دارد در یک سخنرانی شرکت کند، رئیس او اجازه ندارد او را از این حق محروم کند، مگر این که حکم قوه قضاییه داشته باشد.» درویش می‌گوید با چند حقوقدان و وکیل صحبت کرده و گفته‌اند این بخشنامه غیرقانونی است. «به نظر مهم‌ترین دلیل صدور این بخشنامه این

است که من منتقد سیاست‌های آقای کلاتری در بحث تراربخته هستم و به ترویج محصولات دستکاری شده ژنتیکی اعتراض کردم. درباره مدارس طبیعت، ایشان از همان روز اول مخالف بود و حالا ادعا کرده که دست‌اندرکاران آن عضو حزب توده بوده‌اند، اتهاماتی که در محاکم قضایی قابل پیگیری است.»

تعطیلی مدارس طبیعت

این فعال باسابقه محیط‌زیست می‌گوید راهکار اصلی نجات محیط‌زیست این است که دولت‌ها باید سازمان حفاظت محیط‌زیست را به رسمیت بشناسند و به عنوان حیات‌خلوت به آن نگاه نکنند.

«اگر محیط‌زیست برای رئیس‌جمهور مهم باشد، می‌توانیم به عملکرد این سازمان امیدوار باشیم. اما اگر محیط‌زیست را موی دماغ توسعه بدانند، حتی اگر کاراترین افراد را هم منصوب کنند، نتیجه نمی‌دهد. کما این که خانم ابتکار هم به خاطر مخالفت با انتقال آب دریای خزر به استان سمنان برکنار شد. فکر می‌کنم مهم‌ترین کار، تغییر رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست است، چرا که کارنامه ایشان در پروژه‌های مختلف از جمله ستاد احیای دریاچه ارومیه قابل دفاع نیست.» دیگر مشکلی که درویش به آن اشاره می‌کند، تعطیلی مدارس طبیعت است. «مدارس طبیعت در راستای اجرای بند ۱۴ سیاست‌های کلان مقام معظم رهبری در برنامه پنج‌ساله ششم راه‌اندازی شد. ایشان گفته بودند ما باید آموزش‌های جذاب و مؤثر برای مردم به‌ویژه کودکان و نوجوانان داشته باشیم. همان طور که فدراسیون فوتبال مدرسه فوتبال راه‌اندازی می‌کند، سازمان حفاظت محیط‌زیست هم می‌تواند مدرسه طبیعت تأسیس کند. مرکزی برای آموزش تسهیلگران ایجاد کردیم و هدفمان این بود که نسلی را پرورش دهیم که به محیط‌زیست احترام بگذارد.» او می‌گوید طبیعتاً این مدارس ایراداتی هم دارد، همان‌طور که مدارس با بیش از صد سال قدمت مشکل دارند. «آیا راه‌حل این است که مدارس را تعطیل کنیم؟ یکی از ایراداتی که گرفتند این بود که سگ‌ها در برخی مدارس طبیعت رها هستند. می‌توانستیم یک بخشنامه صادر کنیم که این سگ‌ها جمع‌آوری شوند، نه این که مدارس طبیعت را کلاً تعطیل کنیم. این اتفاق تأسفار است و امیدوارم مدارس طبیعت دوباره احیا شود.»

